

การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันอันตราย ในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Occupational Health Risks and Safety Working Behavior of Informal Labours in Pranakorn Sri Ayutthaya Province

นันทพร เมฆสวัสดิชัย พ.บ.

Nuntaporn Meksawasdichai M.D.

ตรีอมร วิสุทธิศิริ พย.ม (พยาบาลศาสตร์)

Treeamorn Visuttisiri M.N.S. (Adult nursing)

ณัฐวุฒิ แดงสวัสดิ์ วท.บ. (สุขศึกษา)

Nuttawut Dangsawat B.Sc. (Health Education)

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 กรุงเทพฯ

Office of Disease Prevention and Control 1, Bangkok.

บทคัดย่อ

แรงงานนอกระบบในประเทศไทยมีจำนวนถึง 23.28 ล้านคน โดยกระจายอยู่ทั่วประเทศ และยังไม่มี การจัดบริการอาชีวอนามัยในระดับปฐมภูมิอย่างทั่วถึง จึงทำการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ จากการทำงาน โดยใช้แบบประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ (นบ. 01) ของสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มแรงงานนอกระบบ 9 กลุ่มอาชีพ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 901 คน คัดเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ดำเนินการในปี 2552 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการศึกษาการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพพบว่า ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพระดับต่ำคิดเป็น ร้อยละ 57.1 รองลงมา คือ ความเสี่ยงต่อสุขภาพระดับปานกลาง ร้อยละ 38.1 สถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพ ส่วนใหญ่ พบว่า ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงาน ร้อยละ 28.7 รองลงมา คือ มีความประพฤติดีเสี่ยงทางสุขภาพจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 27.8 จากผลการประเมินความเสี่ยง ต่อสุขภาพในการทำงาน แม้ว่าจะมีความเสี่ยงต่อสุขภาพระดับต่ำ ก็ควรมีการเฝ้าระวังและประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับกลางและระดับสูงตามมา

Abstract

The objective of this survey study was to assess occupational health risks of 901 informal Labours in Pranakorn Sri Ayutthaya province. The data was analyzed by means and percentage. The results revealed that most of them had low occupational health risks 57.1%, medium risks 38.1%. Major causes of the risks was unconcern to the risks 28.7%, drunken 27.8%. In addition, community health cares should provide sustain surveillance and occupational health risks assessment, and risk communication to informal labours.

ประเด็นสำคัญ-

ความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการทำงาน

แรงงานนอกระบบ

Keyword

Occupational Health Risks

Informal Labours

บทนำ

การประเมินความเสี่ยงเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานที่ใช้ในการประเมินทั้งด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดกระบวนการเฝ้าระวังความเสี่ยง และผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น⁽¹⁾ การประเมินพฤติกรรม การป้องกันอันตรายจากการทำงาน เป็นการใช้องค์ความรู้ในการประเมินพฤติกรรม ในการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล การตรวจสภาพแวดล้อมในการทำงาน และการเก็บอุปกรณ์ให้ปลอดภัย

แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้ทำงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ไม่ได้รับสิทธิคุ้มครองสุขภาพตามกฎหมายแรงงาน หรือสวัสดิการใด ๆ นอกจากสิทธิการรักษาพยาบาล จากหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ⁽²⁾ จากข้อมูลการสำรวจปี 2550 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ผู้มีงานทำที่เป็นแรงงานนอกระบบมีจำนวน 23.28 ล้านคน กระจายอยู่ทั่วประเทศตามหมู่บ้าน และยังไม่มีการจัดบริการอาชีวอนามัยในระดับปฐมภูมิอย่างทั่วถึง ดังนั้น จึงดำเนินการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในกลุ่มแรงงานนอกระบบ โดยประกอบด้วยการประเมินอันตรายต่อสุขภาพ การรับรู้ การตระหนักต่ออันตราย การเตรียมตัวความพร้อมของสุขภาพร่างกาย และการจัดสภาพการทำงาน ให้มีความปลอดภัยในการทำงาน และจัดทำสถานการณ์ ความเสี่ยงในระดับพื้นที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อแรงงานนอกระบบและสถานบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิในการวางแผน จัดการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ และเพื่อให้มีข้อมูลสถานการณ์ด้านอาชีวอนามัยในระดับพื้นที่เพื่อ

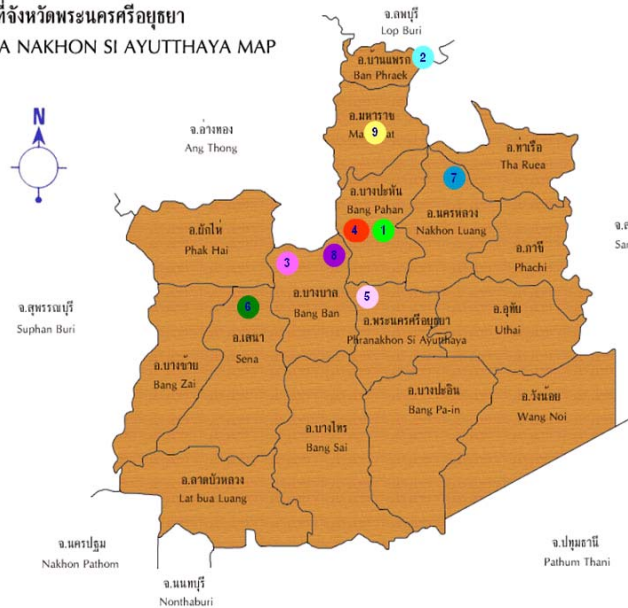
วางแผนจัดการแก้ไขปัญหาต่อไป

วัสดุและวิธีการศึกษา

การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ และประเมินพฤติกรรม การป้องกันอันตรายในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ ได้แยกการประเมินเป็น 2 ส่วน ซึ่งได้ดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2552 ส่วนที่ 1 ประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ 9 กลุ่มอาชีพในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้ : จำนวนตัวอย่าง (จำนวนแรงงานนอกระบบทั้งหมดในตำบล)

1. กลุ่มจักสานงอบ	23 คน (830)
ตำบลบางนางร้า อำเภอบางปะหัน	
2. กลุ่มจักสานงอบ	114 คน (557)
ตำบลบ้านใหม่ อำเภอบ้านแพรก	
3. กลุ่มทำอิฐมอญ	38 คน (457)
ตำบลบางหัก อำเภอบางบาล	
4. กลุ่มจักสานงอบ	47 คน (1069)
ตำบลทับน้ำอำเภอบางปะหัน	
5. กลุ่มทำเฟอร์นิเจอร์ไม้	83 คน (1691)
ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา	
6. กลุ่มจักสานตะกร้า	49 คน (1265)
ตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา	
7. กลุ่มทำมีดอรัญญิก	287 คน (1648)
ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง	
8. กลุ่มทำกันรูป	184 คน (1277)
ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอบางบาล	
9. กลุ่มทอผ้า	76 คน (411)
ตำบลน้ำเต้า อำเภอมหาราช	

แผนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA MAP

1. ด. บางหลวง
2. ด. บ้านไผ่
3. ด. บางแพรก
4. ด. บางบาล
5. ด. บางไผ่
6. อ. พระนครศรีอยุธยา
7. ด. ท่าวีชัย
8. ด. ท่าช้าง
9. ด. บ้านคู

ใช้แบบประเมินความเสี่ยงในการทำงานในกลุ่มแรงงานนอกระบบ (นบ.01) ของสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค มีขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานได้แก่⁽²⁾ คัดเลือกเครือข่ายและ หรือกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานชี้แจงวิธีการดำเนินงาน ประเมินความเสี่ยงและการใช้แบบประเมินความเสี่ยงฯ ดำเนินการเก็บข้อมูลในชุมชนและในหน่วยบริการสาธารณสุข รวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความเสี่ยงฯ (นบ.01) และจัดทำสถานการณ์ความเสี่ยงของกลุ่มแรงงานนอกระบบของพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ ในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ (นบ.01) โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยหรือศูนย์สุขภาพชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน / อาสาสมัครอาชีวอนามัยในชุมชน ดำเนินการสัมภาษณ์แรงงานนอกระบบที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยบริการสาธารณสุขที่จัดเก็บข้อมูล 1 ฉบับต่อคน ต่อปี ปี 2552 นี้ดำเนินการเป็นครั้งแรก จากนั้นรวบรวมบันทึกลงในโปรแกรม และจัดเก็บแบบประเมิน ความเสี่ยงฯไว้ในแฟ้มครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือกลุ่มแรงงานนอกระบบ 9 กลุ่มอาชีพในพื้นที่เป้าหมาย คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

ข้อมูลที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไป

- หน่วยงานจัดเก็บข้อมูล (ใช้รหัสของสถานพยาบาลตามที่สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กำหนด)
- วัน- เดือน ที่ประเมิน
- ชื่อ-สกุล ผู้สอบถาม
- สถานะ ชื่อ-สกุล อายุ เพศ ที่อยู่ปัจจุบัน อาชีพหลัก ลักษณะงานของอาชีพหลัก อาชีพเสริมของผู้รับการประเมินฯ (มีรหัสอาชีพ)

2. ข้อมูลความเสี่ยง

- พฤติกรรมเสี่ยงโดยตรงจากการทำงาน ประกอบด้วย มีสิ่งที่มีโอกาสก่อให้เกิดการบาดเจ็บ หรือเจ็บป่วยต่อผู้ทำงาน การเตรียมตัวให้เหมาะสม เพื่อป้องกันอันตราย และการตระหนักต่อโอกาสเกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยต่อผู้ทำงาน

- พฤติกรรมสุขภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่/ยาเส้น และการมีโรคประจำตัวที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์

การแปลผลและวิเคราะห์ผล

แต่ละคำตอบจะมีคะแนนกำกับ รวมคะแนนที่ได้ นำไปเปรียบเทียบเป็นระดับความเสี่ยงตามตาราง ระดับความเสี่ยง คะแนนรวม 6-7 มีระดับความเสี่ยงต่ำ 8-9 มีระดับความเสี่ยงปานกลาง และ 10-12 มีระดับความเสี่ยงสูง

ผลการศึกษา

ส่วน ดังนี้

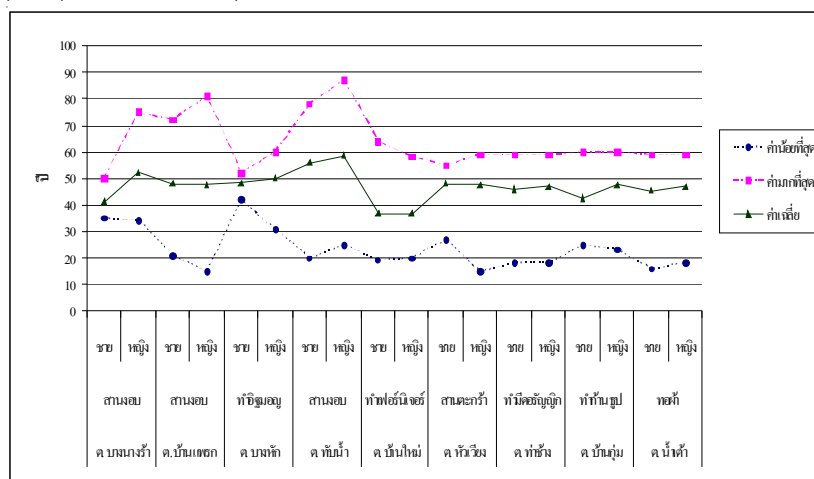
การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ และประเมินพฤติกรรมป้องกันอันตรายในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ แยกประเมินเป็นผลการศึกษาได้ 2 ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะที่ศึกษา จำนวน 901 ราย

1. การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยใช้แบบประเมิน นบ. 01 จำนวน 9 กลุ่มอาชีพ จำนวน 901 คน รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 1 - ตารางที่ 4

ลักษณะที่ศึกษา (n=901)	จำนวน	ร้อยละ
เพศ ชาย : หญิง อายุ ชาย 16 - 78 ปี เฉลี่ย 44.8 ปี หญิง 15 - 87 ปี เฉลี่ย 47.5 ปี	332 : 569	36.9 : 63.1
กลุ่มอาชีพหลัก (5 ลำดับแรก)		
1. รับจ้าง	621	68.9
2. ช่างทอ ปั่น จักสาน	95	10.5
3. ทำนา	71	7.9
4. เกษตรกรรม	20	2.2
5. ค้าขาย	18	2.0
กลุ่มอาชีพเสริม (5 ลำดับแรก)		
1. ไม่มีอาชีพเสริม	224	24.9
2. รับจ้าง	99	11.0
3. เกษตรกรรม	83	9.2
4. ทำนา	61	6.8
5. ช่างทอ ปั่น จักสาน	61	6.8

จากตารางที่ 1 พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับการประเมินส่วนมากเป็นเพศหญิง 569 คน คิดเป็น ร้อยละ 63.1 อาชีพหลักส่วนมากคือกลุ่มอาชีพ รับจ้าง จำนวน 621 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9 และ ส่วนมาก ไม่มีอาชีพเสริม จำนวน 224 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.9

แผนภูมิ แสดงอายุ อายุเฉลี่ย ของแต่ละกลุ่มอาชีพ

จากแผนภูมิ พบว่า กลุ่มอาชีพสานออบ ตาบล ทับน้ำ มีอายุเฉลี่ยสูงสุด คือ หญิง 58.5 ปี (สูงสุด 87 ปี) ชาย 55.9 ปี (สูงสุด 78 ปี) อายุต่ำสุด คือ 15 ปี

พบในเพศหญิงกลุ่มสานออบ ตาบลบ้านแพรก และกลุ่มสานตะกร้า ตาบลหัวเวียง อายุเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ หญิง 36.9 ปี ชาย 36.8 ปี

ตารางที่ 2 สรุประดับความเสี่ยงต่อสุขภาพในกลุ่มแรงงานนอกระบบ

อัตราความเสี่ยงต่อสุขภาพ (n= 901)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง	44	4.9
ระดับปานกลาง	343	38.1
ระดับต่ำ	514	57.0
รวม	901	100

พบว่า ความเสี่ยงต่อสุขภาพระดับต่ำพบ ระดับสูง ร้อยละ 4.9 ตามลำดับ แสดงถึงพฤติกรรมเสี่ยงจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 57.0 รองลงมา คือ ความเสี่ยง โดยตรงจากการทำงาน และพฤติกรรมสุขภาพส่วนบุคคล ระดับ ปานกลาง ร้อยละ 38.1 และความเสี่ยงต่อสุขภาพ มีความเสี่ยงระดับต่ำ

ตารางที่ 3 สถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพ รวม 9 กลุ่มอาชีพ (กลุ่มจักสานงอบ ตำบลบางนางร้า กลุ่มจักสานงอบ ตำบลทับน้ำ กลุ่มจักสานพัด กลุ่มจักสานตะกร้า กลุ่มทำอิฐมอ- กลุ่มทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ กลุ่มทำมีดอรั๊-ก กลุ่มทำกำนันอุป และกลุ่มทอผ้า)

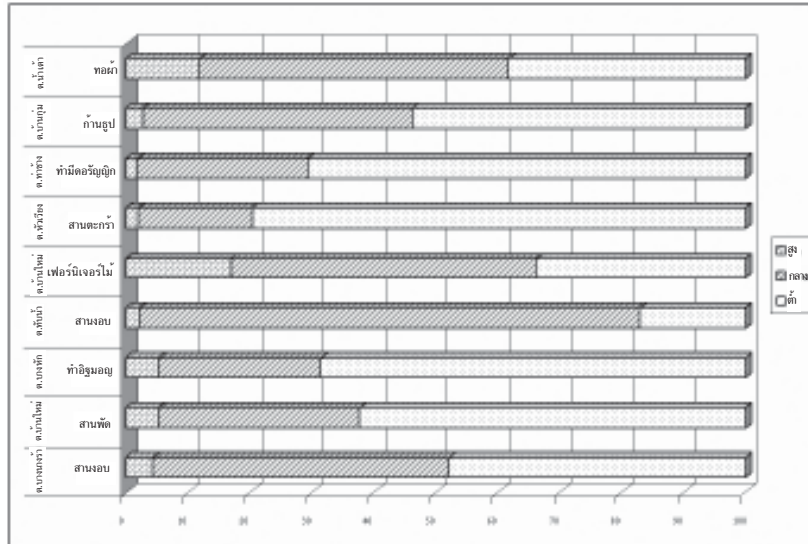
อัตราสถานการณ์ความเสี่ยง (n = 901)	จำนวน	ร้อยละ
1.ไม่รู้ถึงอันตรายในการทำงาน	64	7.1
2.ขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง	229	25.4
3.ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงาน	259	28.7
4.มีความประพฤติดีความเสี่ยงทางสุขภาพจากการดื่มแอลกอฮอล์	250	27.8
5.มีความประพฤติดีความเสี่ยงทางสุขภาพจากการสูบบุหรี่ /ยาเส้น	237	26.3
6.มีภาวะเสี่ยงทางสุขภาพ	152	16.9

จากตารางที่ 3 สถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพ พบว่า ผู้ที่ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงานพบจำนวนมากที่สุด จำนวน 259 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.7 รองลงมา คือ ผู้ที่มีความประพฤติดีความเสี่ยงทางสุขภาพจากการดื่มแอลกอฮอล์ และการสูบบุหรี่ จำนวน 250 คน ร้อยละ 27.8 และ 237 คน ร้อยละ 26.3 ตามลำดับ ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีสถานการณ์ความเสี่ยงมากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4 สถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในกลุ่มแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ลำดับ	กลุ่มอาชีพ	ระดับความเสี่ยง			สถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพ					
		สูง	กลาง	ต่ำ	ไม่รู้ถึงอันตราย	ขาดความตระหนัก	ขาดการปฏิบัติตัว	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	เสี่ยงจากการสูบบุหรี่	เสี่ยงทางสุขภาพ
1	จักสานงอบ ต.บางนางร้า (n=23)	1 (4.4)	11 (47.8)	11 (47.8)	0	12 (52.2)	15 (65.2)	3 (13.0)	1 (4.4)	0
2	จักสานพัด ต.บ้านใหม่ (n=114)	6 (5.3)	37 (32.4)	71 (62.3)	14 (12.3)	17 (14.9)	11 (9.7)	32 (28.1)	18 (15.8)	30 (26.3)
3	ทำอิฐมอ- ต.บางหัก (n=38)	2 (5.3)	10 (26.3)	26 (68.4)	0	35 (92.1)	6 (15.8)	1 (2.6)	2 (5.3)	8 (21.0)
4	จักสานงอบ ต.ทับน้ำ (n=47)	1 (2.1)	38 (80.9)	8 (17.0)	0	44 (93.6)	41 (87.3)	2 (4.3)	2 (4.3)	0
5	เฟอร์นิเจอร์ไม้ ต.บ้านใหม่ (n=83)	14 (16.9)	41 (49.4)	28 (33.7)	20 (24.1)	28 (33.7)	37 (44.6)	38 (45.8)	21 (25.3)	12 (14.5)
6	จักสานตะกร้า ต.หัวเวียง (n=49)	1 (2.0)	9 (18.4)	39 (79.6)	4 (8.2)	9 (18.4)	7 (14.3)	7 (14.3)	0	2 (4.1)
7	ทำมีดอรั๊-ก ต.ท่าช้าง (n=287)	5 (1.8)	79 (27.5)	203 (70.7)	2 (0.7)	21 (7.3)	20 (7.0)	104 (36.2)	144 (50.2)	60 (20.9)
8	กำนันอุป ต.บ้านกุ่ม (n=184)	5 (2.7)	80 (43.5)	99 (53.8)	0	59 (32.1)	65 (35.3)	39 (21.2)	33 (17.9)	31 (16.9)
9	ทอผ้า ต.น้ำเต้า (n=76)	9 (11.8)	38 (50.0)	29 (38.2)	7 (9.2)	35 (46.1)	36 (47.4)	24 (31.6)	16 (21.1)	9 (11.8)
	รวม	44	343	514	47	260	238	250	237	152

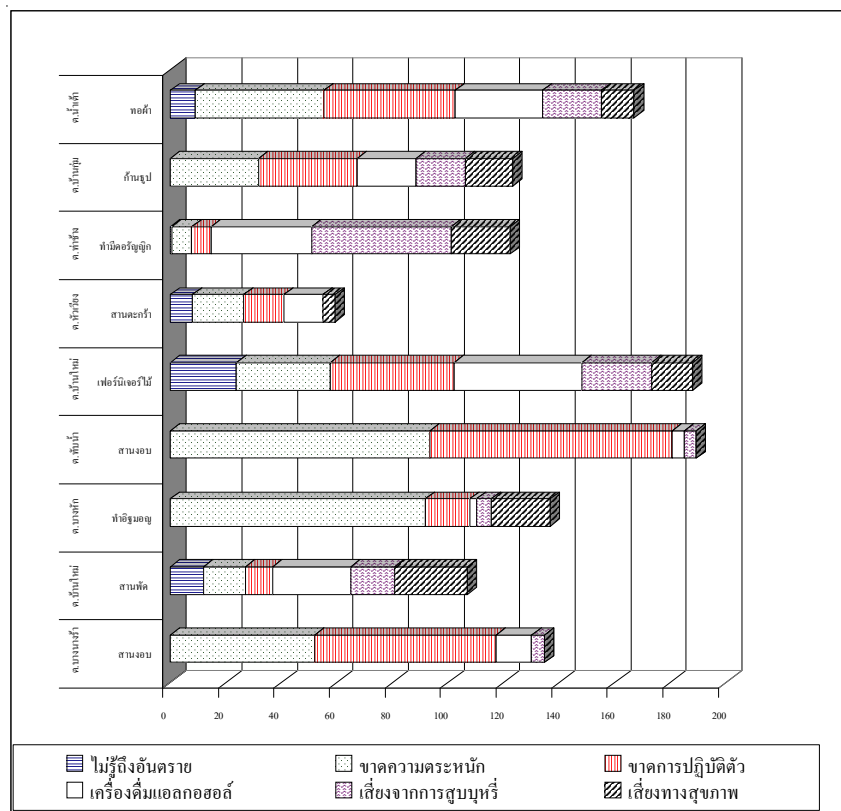
แผนภูมิที่ 1 แสดงระดับความเสี่ยงต่อสุขภาพจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพที่มีระดับความเสี่ยงสูง มากที่สุด คือ ทอผ้า ร้อยละ 50 ระดับความเสี่ยงต่ำ พบมาก คือเฟอร์นิเจอร์ไม้ ร้อยละ 16.9 รองลงมา คือ ทอผ้า ร้อยละ 11.8 ระดับความเสี่ยงปานกลาง พบมากที่สุด ในกลุ่มจักสานออบ ตำบลทับน้ำ ร้อยละ 80.9 รองลงมา

คือ ทอผ้า ร้อยละ 50 ระดับความเสี่ยงต่ำ พบมาก ที่สุดในกลุ่มจักสานตะกร้า ตำบลหัวเวียง ร้อยละ 79.6 รองลงมา คือ ทำมีดอรัญญิก ตำบลท่าช้าง ร้อยละ 70.7

แผนภูมิที่ 2 แสดงสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพจำแนก ตามกลุ่มอาชีพ

แผนภูมิที่ 2 พบว่า กลุ่มจักสานงอบ ตำบลบางนางร้า มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับกลางและต่ำเท่า ๆ กัน ร้อยละ 47.8 มีอัตราผู้ขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ร้อยละ 65.2 รองลงมา คือ ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงาน ร้อยละ 52.2

กลุ่มจักสานพัด ตำบลบ้านใหม่ มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับต่ำมากที่สุด ร้อยละ 62.3 รองลงมา คือ ระดับกลาง ร้อยละ 32.4 มีอัตราผู้ที่มีความประพฤติดีความเสี่ยงทางสุขภาพจากการดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด ร้อยละ 28.1 รองลงมา คือ มีอัตราผู้ที่มีภาวะเสี่ยงทางสุขภาพ ร้อยละ 26.3

กลุ่มทำอิฐมอญ ตำบลบางหัก มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับต่ำมากที่สุด ร้อยละ 68.4 รองลงมา คือ ระดับกลาง ร้อยละ 26.3 มีอัตราผู้ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงานมากที่สุด ร้อยละ 92.1 รองลงมา คือ ผู้ที่มีความเสี่ยงทางสุขภาพ ร้อยละ 21.0

กลุ่มจักสานงอบ ตำบลทับน้ำ มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับกลางมากที่สุด ร้อยละ 80.9 รองลงมา คือ ระดับต่ำ ร้อยละ 17.0 มีอัตราผู้ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงานมากที่สุด ร้อยละ 93.6 รองลงมา คือ อัตราผู้ขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ร้อยละ 87.3

กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ ตำบลบ้านใหม่ มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับกลางมากที่สุด ร้อยละ 49.4 รองลงมา คือ ระดับต่ำ ร้อยละ 33.7 มีอัตราผู้ที่มีความประพฤติดีความเสี่ยงทางสุขภาพ จากการดื่มแอลกอฮอล์ มากที่สุด ร้อยละ 45.8 รองลงมา คือ อัตราผู้ขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ร้อยละ 44.6

กลุ่มจักสานตะกร้า ตำบลหัวเวียง มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับต่ำมากที่สุด ร้อยละ 75.6 รองลงมา คือ ระดับกลาง ร้อยละ 18.4 มีอัตราผู้ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงานมากที่สุด ร้อยละ 18.4 รองลงมา คือ อัตราผู้ขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ร้อยละ 14.3

กลุ่มทำมีดอรัญญิก ตำบลท่าช้าง มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับต่ำมากที่สุด ร้อยละ 70.7 รองลงมา คือ ระดับกลาง ร้อยละ 27.5 มีอัตราผู้ที่มีความประพฤติดีความเสี่ยงทางสุขภาพจากสูบบุหรี่มากที่สุด และจากการดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 50.2 และ 36.2 ตามลำดับ

กลุ่มทำกำยานธูป ตำบลบ้านกลุ่ม มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับต่ำมากที่สุด ร้อยละ 53.8 รองลงมา คือ ระดับกลาง ร้อยละ 43.5 มีอัตราผู้ขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องมากที่สุด ร้อยละ 35.3 รองลงมา คือ อัตราผู้ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงาน ร้อยละ 32.1

กลุ่มทอผ้า ตำบลน้ำเต้า มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพในระดับกลางมากที่สุด ร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ ระดับต่ำ ร้อยละ 38.2 มีอัตราผู้ขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องมากที่สุด ร้อยละ 47.4 รองลงมา คือ อัตราผู้ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงาน ร้อยละ 46.1

โดยสรุปพบว่ากลุ่มจักสานงอบ ตำบลทับน้ำ และกลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ ตำบลบ้านใหม่ มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพมากที่สุด ส่วนสถานการณ์ความเสี่ยงที่พบมากที่สุด คือ ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงาน และขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง

วิจารณ์

การประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน ในกลุ่มแรงงานนอกระบบ พบว่า ส่วนมากมีความเสี่ยงต่อสุขภาพระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 57.1 แต่ควรมีการควบคุมเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ไม่ให้เกิดความเสี่ยงที่สูงขึ้น

กลุ่มอาชีพที่มีระดับความเสี่ยงสูง มากที่สุดคือ เฟอร์นิเจอร์ไม้ ร้อยละ 16.9 รองลงมา คือ ทอผ้า ร้อยละ 11.8 สาเหตุอาจเนื่องจากลักษณะการปฏิบัติงาน ที่สัมผัสฝุ่นและสารเคมี รวมทั้งมีสัดส่วนของเพศชายมากกว่า ต่างจากกลุ่มอาชีพอื่นที่มีเพศหญิงมากกว่า ส่วนกลุ่มจักสานงอบ ตำบลทับน้ำ และกลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้

ตำบลบ้านใหม่ที่มีสถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพมากที่สุด ควรมีมาตรการและแนวทางในการจัดการปัญหาที่เหมาะสม

สถานการณ์ความเสี่ยงต่อสุขภาพที่พบมากที่สุดโดยรวมคือ ขาดความตระหนักถึงอันตรายในการทำงานคิดเป็นร้อยละ 28.7 และขาดการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง ร้อยละ 25.4 จึงควรมีการณรงค์ให้ความรู้กระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นในการทำงาน

ความเสี่ยงแยกตามกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มจักสาน ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มจักสานอบ จักสานตะกร้า จักสานพัด กลุ่มทำกำนันรูป มีความเสี่ยงที่คล้ายกันคือ

- จักตอก มีการใช้มีด จึงอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการใช้มีดได้

- การรูดและการสานหวายหรือไม้ไผ่ เพื่อลดความคม ต้องมีการใช้สายตา และใช้เวลานานอาจเกิดการปวดตา เมื่อยล้ากล้ามเนื้อคอ ไหล่ และหลังได้

- การย้อมสี ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพจากสีที่ใช้ ซึ่งมีสารพวกโลหะ เช่น สารหนู แคดเมียม ตะกั่ว แมงกานีส ปรีท นิกเกิล เป็นส่วนประกอบที่สำคัญตัวทำลายอินทรีย์ที่ทำลายสี เช่น Formaldehyde Ammonia Sodium hypochlorite Phenyl mercuric acetate หรือ Phenol ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดพิษของสารโลหะหนัก เกิดความผิดปกติของระบบหายใจ ผิวหนัง ระคายเคืองเยื่อเมือก จมูก คอ บางตัวมีพิษต่อไต ตับ ระบบประสาท และเป็นสารก่อมะเร็ง

ข้อเสนอแนะ ควรมีการสวมปลอกปลายนิ้ว เพื่อป้องกันมีดบาดจากการเหลาไม้ไผ่ จัดโต๊ะ เก้าอี้ในการทำงานให้เหมาะสม มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายในระหว่างการใช้สารเคมี⁽³⁾

กลุ่มทำอิฐ และกลุ่มทำมีดอรัญญิก มักพบความเสี่ยงจากความร้อนจากการอยู่หน้าเตาเผา ซึ่งการเผาอิฐให้แห้งมักใช้เวลา 5- 8 วัน ส่วนการตีมีดมักอยู่กับความร้อนเฉลี่ยเป็นเวลา 1- 2 ชั่วโมง/วัน ขณะทำการตีเหล็ก ซึ่งทำให้เกิดอาการตะคริว เป็นลม เนื่องจาก

จากความร้อน ผดผื่นขึ้นตามบริเวณผิวหนัง ขาดน้ำ

ข้อเสนอแนะ

- ใช้ระบบระบายอากาศแบบธรรมชาติ ปกติอากาศร้อนจะมีลักษณะเบา และลอยตัวสูงขึ้น ดังนั้นจึงควรเปิดช่องว่างบนหลังคาให้มากที่สุด และทิศทางของลมควรจะพัดเข้าสู่ตัวคนทำงาน ก่อนที่จะถึงเตาเผา และพื้นที่ในการทำงานควรจะจัดให้กว้างพอ เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้

- จัดหาน้ำเกลือ ที่ความเข้มข้นร้อยละ 0.1 ซึ่งทำได้จากการผสมเกลือแกง 1 กรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร โดยให้ดื่มบ่อยครั้ง ครั้งละประมาณน้อยๆ

- จัดหาน้ำดื่มที่เย็น (อุณหภูมิประมาณ 10-15 องศาเซลเซียส) และตั้งอยู่ในสถานที่ใกล้จุดที่ทำงาน

- ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความร้อน เช่น เสื้อ หรือชุดเสื้อคลุม ป้องกันความร้อน⁽⁴⁾

กลุ่มทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ ความเสี่ยงที่พบคือ ผื่นจากไม้ การบาดเจ็บที่นิ้ว มือ อันตรายจากเศษไม้ กระเด็นเข้าตา และปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

ข้อเสนอแนะ ควรมีการปรับท่าทางการทำงาน นั่งบนเก้าอี้ที่เหมาะสม สวมอุปกรณ์ป้องกันอันตราย เช่น หน้ากากกันฝุ่นละออง แว่นตา ถุงมือ เป็นต้น⁽⁵⁾

กลุ่มทอผ้า มักเกิดอาการปวดเมื่อยจากการนั่งทอผ่านานเฉลี่ยวันละ 7-8 ชั่วโมง และการทำท่าเดียวซ้ำกันนาน ๆ ในการดัดก็กระตุก นอกจากนั้น จะมีผลทำให้ มีการเสื่อมของข้อเกิดขึ้นก่อนวัยอันสมควร และจากการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กๆที่บริเวณนิ้วมือและมือบ่อยครั้ง ซึ่งมีการออกแรงใช้เครื่องมือทำงานซ้ำๆ เป็นสาเหตุนำไปสู่อาการปวดเมื่อยที่คอ แขน และข้อมือได้

ข้อเสนอแนะ

- ปรับบรอก ก็กระตุกให้สั้น ไม่ผิด เพื่อไม่ให้ต้องเกร็งกล้ามเนื้อมากขณะทำงาน

- จัดเนื้อที่ว่างสำหรับสถานที่ทำงาน เพื่อให้สามารถทำงานและเคลื่อนไหวได้อย่างปลอดภัย ถ้าสถานที่แคบ จะทำให้ต้องก้มตัว บิดตัว เอียงตัว ผิดท่า

ทางปกติ เกิดอาการเมื่อยล้าได้ง่าย⁽⁵⁾

- จัดช่วงเวลาพักระหว่างเวลาทำงานให้เหมาะสม⁽⁵⁾
- จัดช่วงเวลาในการทำกายบริหารก่อนเริ่มงาน (3-5 นาที) ทั้งนี้เพื่อให้กล้ามเนื้อและข้อต่อที่เคลื่อนไหวอย่างเชื่องช้า เกิดการตื่นตัว เตรียมความพร้อมให้สมองก่อนจะเริ่ม⁽⁵⁾

- นำอุปกรณ์ เครื่องกล หรือเครื่องจักรมาใช้เพื่อลด หรือเสริมการใช้กำลังแรงงาน ควรปรับความเร็วของการทำงานให้เหมาะสมกับการทำงาน

- ส่งเสริมการออกกำลังกายให้ครอบคลุม และส่งเสริม การบริหารสมรรถภาพ ร่างกายของคนที่มีโอกาสเสี่ยงสูงต่อการเกิดอาการปวดเมื่อยจากท่าทางการทำงาน⁽⁶⁾

เอกสารอ้างอิง

1. แนวทางการดำเนินงานประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของกลุ่มแรงงานนอกระบบ ปี 2553. สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม: กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2553
2. คู่มือแนวทางการดำเนินงานประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพในการทำงานของแรงงานนอกระบบ ปี พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
3. คู่มือการดูแลสุขภาพผู้ทำงานศิลปหัตถกรรม. สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม: ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, ไม่ปรากฏแหล่งพิมพ์
4. สำนักความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม. โรคจากการทำงาน. 2553. ไม่ปรากฏแหล่งพิมพ์
5. สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน. แนวทางการปรับปรุงสภาพการทำงานที่ผู้ปฏิบัติงานมีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำงาน. กรุงเทพฯ: บริษัทเรียงสามกราฟฟิคดีไซน์ จำกัด, 2551
6. ศิริศักดิ์ สุนทรไชย. โปรแกรมการส่งเสริมการดูแลสุขภาพอนามัยด้วยตนเองของคนงานเพื่อลดความเสี่ยงอันตรายของอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยที่เกิดจากท่าทางการทำงาน. กองทุนเงินทดแทนสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. 2540. ไม่ปรากฏแหล่งพิมพ์